

MAYIS 2003- TEMMUZ 2004 TARİHLERİ ARASINDA PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ADLİ TIP ANABİLİM DALI'NA BAŞVURAN AİLE İÇİ ŞİDDET OLGULARI

INTRA FAMILIAR VIOLENCE CASES OF PAMUKKALE UNIVERSITY SCHOOL OF
MEDICINE DEPARTMENT OF LEGAL MEDICINE BETWEEN MAY 2003-JULY 2004

Bora BOZ*, Kemalettin ACAR*, Ayşe KURTULUŞ*

* Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Anabilim Dalı, Denizli

Özet

Aile içi şiddet, Dünya Sağlık Örgütü tarafından bir halk sağlığı sorunu olarak ilan edilmiştir. Adli tıp uygulamasında, aile içinde erkek ya da kadın tarafından uygulanan her türlü şiddet ve istismar eylemi adli olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, Mayıs 2003- Temmuz 2004 tarihleri arasında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi (PAÜTF) Adli Tıp Anabilim Dalı'na başvuran 135 aile içi şiddet olgusu yaş, cinsiyet, eğitim durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, maruz kaldığı şiddetin tipi, şiddete maruz kalma süresi, şiddeti uygulayan kişinin demografik özellikleri yönünden incelenmiştir. Olguların yaş ortalaması $30,8 \pm 9,9$ olup, %83'ünün kadın, %71,9'unun kentli, %57,5 oranı ile ilkokul mezunu oldukları saptanmıştır. (Pam. Tıp Derg, 2008;1:13-16).

Abstract

Intrafamilial violence was declared as a public health problem by World Health Organization. In forensic medicine practice we confront with intrafamilial violence or abuse by male or female as under medicolegal information responsibility. In this study 135 intrafamilial violence cases who applied to Pamukkale University Medical Faculty Legal Medicine Department between May 2003-July 2004 were evaluated by age, gender, education, marriage duration, number of children, duration of violence, type of violence and the demographic properties of the person who applied violence. Eighty three percent of the cases were female, the mean age of the cases was $30,8 \pm 9,9$, while %71,9 were town-dweller and %57,5 were primary school graduated. (Pamukkale Medical Journal, 2008;1:13-16).

Giriş

Aile içi şiddet "bir aile bireyinin, ailenin diğer bireylerinin yaralanmasına ya da baskı altına alınmasına veya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesine yol açan sözel, fiziksel, duygusal ya da cinsel içerikli her türlü davranış" olarak tanımlanmaktadır [1,2]. Yalnızca ülkemizde değil tüm dünyada modern toplumun bir sorunudur. 1996 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından bir halk sağlığı sorunu olarak ilan edilmiş ve 2000 yılında şiddetin önlenmesinde dört ana konu belirlenmiştir. Bunlar, şiddetin tiplerinin tanımlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi, şiddetin nedenlerinin tespit edilerek agresif davranışlara yol açan risk faktörlerinin belirlenmesi, şiddetin önlenmesinde en iyi yöntemlerin tespiti, özellikle çocuk ve kadınlara yönelik şiddeti azaltma programlarının desteklenmesidir [3].

Aile içi şiddet adli tıp uygulamasında, aile içinde meydana gelen bütün şiddet olayları ile partner, çocuk, kardeş, ebeveyn ve yaşlı bireylerin istismarını içerecek şekilde karşımıza çıkan olgular şeklinde görülmektedir. 2000 yılında ABD'de kadınların % 28'ine partnerleri tarafından fiziksel şiddet uygulandığı, Belçika ve Norveç'te bu oranın % 25 olduğu bildirilmiştir. İngiltere'de kadınların % 23'ü ve erkeklerin %15'i olmak üzere her

iki cinsiyetin de aile içi şiddete maruz kaldığı ve kadınların % 12'si ile erkeklerin %5'inin kronik kurbanlar (üç ve daha fazla fiziksel şiddete maruz kalan olgular) olduğu belirtilmiştir [3]. Worlwatch Institute- Health and Gender Equity Center'in 2002 yılında 50 ülkede yaptıkları araştırmaya göre, kadınların fiziksel şiddete uğrama oranları Türkiye'de % 58, Bangladeş'te % 47, Etiyopya'da % 45, Hindistan'da % 40, Mısır'da % 34'tür. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın 1993- 1994 tarihleri arasında Türkiye genelinde yaptığı araştırma sonucunda ailelerin % 53'ünde sözlü şiddet, % 34'ünde ise fiziksel şiddet görüldüğü saptanmıştır [4].

Aile içi şiddet, cinsiyet, aile içindeki otorite dağılımı, yaş, sosyoekonomik durum, işsizlik, alkol ve madde kötüye kullanımı gibi sosyo-demografik özelliklerle ilişkilidir [5].

Türkiye Cumhuriyet Anayasası başta olmak üzere Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun, Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ile kadın ve erkek kanun önünde eşit kabul edilmiş, aile toplumun temeli olarak tanımlanmış ve aileyi oluşturan bireylerin özellikle kadın ve

çocukların huzur ve refahı, korunması, maddi ve manevi varlıklarını geliştirmesi, cinsiyet eşitliği güvence altına alınmıştır [6]. Ancak kuşaktan kuşağa aktarılan ataerkil toplum yapısı nedeniyle cinsiyet eşitliği günlük yaşamda henüz sağlanamamıştır. Bu çalışmada PAÜTF Adli Tıp Anabilim Dalına başvuran aile içi şiddet olguları değerlendirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma Mayıs 2003- Temmuz 2004 tarihleri arasında PAÜTF Adli Tıp Anabilim Dalı'na başvuran 135 aile içi şiddet olgusu üzerinde prospektif olarak yapılmış ve bu amaçla başvuran olgularla birebir görüşme yöntemi ile anket formu doldurulmuştur.

Şiddet kurbanları ve şiddet uygulayıcıları yaş, cinsiyet, ikamet yeri, eğitim durumu, iş durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, alkol ve madde bağımlılığı, çocukluklarında kendi aileleri içindeki şiddet olayları olup olmadığı şeklinde demografik özellikleri yönünden incelenmiştir. Olguların Anabilim Dalı'mıza geliş nedenlerinden daha önceki dönemde de aile içi şiddete maruz kalıp kalmadıkları ve bu şiddetin ayrıntıları çalışmamızda irdelenen konular arasındadır.

Bulgular

Çalışmaya alınan 135 aile içi şiddet kurbanının 112 (%83)'sinin kadın, 23 (%17)'ünün erkek olduğu saptanmıştır. Yaş ortalaması $30,8 \pm 9,9$ (min- max: 4- 54)'dur. 97 (%71,9)'si kentli, 38 (% 28,1)'i kırsal kesimdedir. Eğitim durumlarına bakıldığında çoğunluğunu %57,5 (77) oranı ile ilkökul mezunlarının oluşturduğu görülmüştür. Şiddet kurbanlarının %50 (67)' sinin iş hayatında aktif olarak rol aldığı, % 43,3 (58)'nün ise çalışmadığı tespit edilmiştir. Olguların % 12,5 (17)'nin evli olmadığı, evli olan % 87,5 (118) olgunun evlilik süresi ortalamasının $10,21 \pm 9,1$ (min- max: 0- 36) yıl, çocuk sayısı ortalamasının ise $1,6 \pm 1,44$ (min-max: 0-6) saptanmıştır. Çoğunluğunun % 57,7 (68) oranı ile 1-2 çocuk sahibi olduğu görülmüştür. % 28,9 (39) olgu, çocukluk döneminde anne ve babası arasındaki şiddete tanık olduklarını belirtmişlerdir. Aile içi şiddet kurbanlarının sosyodemografik özellikleri Tablo 1.'de verilmiştir.

Aile içi şiddet uygulayıcısının, %71,1 (96)'inin kurbanın eşi olduğu saptanmıştır. Kurbanlara % 11,9 (16) ile annesi veya babası, % 5,9 (8) ile çocukları, % 4,4 (6) ile eşinin ailesi, % 6,7 (9) ile diğer yakınları tarafından şiddet uygulanmıştır (Grafik 1). Şiddet uygulayıcısının 114 (84,4)'ü erkek, 21 (15,6)'i kadındır. Yaş ortalaması $35,6 \pm 9,6$ (min- max: 15- 68)'dir. % 65,9 (89)'unun ikamet yeri kent, %34,1 (46)'inin kırsal bölgedir. Şiddet uygulayıcılarının % 62,2 (84)'si ilkökul mezunudur. % 69,6 (94)'sının işsiz olduğu, %23 (31)'nün bir işte çalıştığı tespit edilmiştir. Alkol

kötüye kullanım öyküsü % 21,5 (29) olguda mevcutken, madde kötüye kullanımı öyküsünün olmadığı saptanmıştır. % 43,7 (59)'unda, çocukluk döneminde anne ve babası arasında şiddetin olduğu öykülenmiştir. Aile içi şiddet uygulayıcılarının sosyodemografik özellikleri Tablo 2.'de verilmiştir.

Aile içi şiddet kurbanlarının, %81,5 (110)'inin daha önce şiddete maruz kaldıkları ancak sadece %24,4 (33)'ünün adli makamlara bildirimde bulunduğu saptanmıştır. Daha önce maruz kaldıkları şiddet tipi incelendiğinde; % 78,5 (106)'inin sözel, % 77 (104)'sinin fiziksel, % 28,9 (39)'unun duygusal, % 10,4 (14)'ünün ekonomik nitelikte olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.). Anabilim Dalı'mıza başvurmalarına neden olan şiddet tipinin tamamının fiziksel nitelikte olduğu ve % 98,5 (133) oranında künt travma ile meydana getirildiği saptanmıştır. % 99,3 (134)'nün 10 gün ve daha az süre ile mutad işigalden kaldığı ya da basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Aile içi şiddet kurbanları çoğunlukla kadınlardır [2, 7]. Dünyadaki kadınların dörtte birinin kendi evlerinde şiddete maruz kaldıkları, Pakistan ve Şili'de bu oranın %80, Tayland'da %50, Kore ve Yeni Gine'de %60 olduğu bildirilmektedir [2]. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 1989 yılında yayınlanan "Türk Nüfus ve Sağlık Araştırması" sonuçlarına göre, Türkiye'deki kadınların % 44,9'u ve erkeklerin % 45'i kadın kocasına itaat etmediğinde kocasının karısını dövmeye hakkı olduğunu düşünmektedir [8]. Bununla birlikte daha düşük oranda kadının erkeğe şiddet uyguladığı olgular da mevcuttur. Kadınların genellikle kendilerini savunmak amacıyla şiddet uyguladıkları bildirilmiştir [9]. Eşinin ailesi tarafından şiddet uygulanması ise toplumumuzda büyük aile yapısının halen sürdürülmesine bağlanmıştır.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 2000 yılı verilerine göre kadın ve erkek nüfusun çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. Çalışmamızdaki şiddet kurbanı ve uygulayıcısının çoğunluğunun kentten olması nüfus dağılımı ile paraleldir. Şiddet kurbanının ve uygulayıcısının çoğunluğunun 20-40 yaş grubunda yer alması, ilköğretim ve altında eğitim düzeylerine sahip olması literatürle uyumludur [10]. Eğitim düzeyinde yükselme ile birlikte şiddet oranında azalma görülmektedir. Aile içi şiddet uygulayıcısının alkol ve madde kullanımı, işsiz olması ya da düşük sosyoekonomik düzeye sahip olması, şiddet ortamında yetişmesi aile içi şiddet yönünden göz önünde bulundurulması gereken risk faktörlerindedir [3]. Bizim çalışmamızda şiddet uygulayanların alkol alımı öyküsü düşük oranda olmakla birlikte çoğunluğu herhangi bir işte

çalışmamaktadır. Şiddet ortamında yetişen bireylerin aile içi şiddet uygulayıcısı olmaları sosyal öğrenme teorisi ile açıklanmaktadır. Çocukluk döneminde, anne ve babasının arasındaki şiddete ve agresif davranışlara tanık olan kişiler yetişkinliğinde aynı davranışları kendi ailesine karşı sergileyebilmektedirler [11].

Kurbanlar aile yaşantıları içinde birçok kez şiddete maruz kalabilmektedirler [3]. Çalışmamızda da mağdurların sözel, fiziksel ve duygusal şiddete daha önce de maruz kaldıkları görülmüştür. Ancak; ne yazık ki büyük çoğunluğu olayı adli makamlara bildirmemiştir. Bu nedenle toplumda görülen aile içi şiddet sıklığının istatistiklere yansımadan çok daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Konu ile ilgili olarak aile içi şiddetin önlenmesi yönünden eğitim kurumlarına ve sivil toplum örgütlerine de çok önemli görevler düştüğü, toplumun bu konuda daha duyarlı ve dikkatli hale getirilmesinin ortak bir sorumluluk olduğu görüşünü taşımaktayız. Ek olarak hekimlerin ve tüm sağlık çalışanlarının, şiddete maruz kalmış aile bireyleri ile karşılaştığında takınması gereken tutum ve davranış konusunda net olarak bilgilendirilmesi, şiddet mağdurlarının korunması ve rehabilitasyonu ile ilgili olarak ise tüm kamu kurumlarının yasalarca kendilerine verilen görevleri yerine getirmek konusunda istekli ve gayretli olmalarının sağlanması gerekmektedir.

Tablo 1. Aile içi şiddet kurbanının sosyo-demografik özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	112	83
	Erkek	23	17
	Toplam	135	100
Yaş	20 ve altı	20	14,8
	21-30	58	43
	31-40	29	21,5
	41-50	25	18,5
	50 ve üstü	3	2,2
	Toplam	135	100
Memleket*	Kent	97	71,9
	Kırsal	38	28,1
	Toplam	135	100
Eğitim	Okur-yazar değil	4	3
	İlkokul	77	57,5
	Ortaokul	15	11,2
	Lise	26	19,4
	Yüksek okul	12	9
	Toplam	134	100
İş durumu	İşsiz	58	43,3
	Çalışıyor	67	50
	Emekli	5	3,7
	Öğrenci	4	3
	Toplam	135	100
Medeni Durumu	Evli	118	87,5
	Bekar	17	12,5
	Toplam	135	100
Evlilik Süresi	9 yıl ve altı	68	50,4
	10-19 yıl	28	20,7
	20-29 yıl	16	20,7
	30 yıl ve üstü	5	3,7
	Toplam	117	100
Çocukluk dönemi aile içi şiddet	Var	39	28,9
	Yok	88	65,2
	Hatırlamıyor	8	5,9
Toplam	135	100	

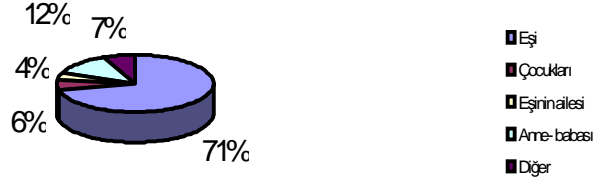
Tablo 2. Aile içi şiddet uygulayıcısının sosyo-demografik özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	21	15,6
	Erkek	114	84,4
	Toplam	135	100
Yaş	20 ve altı	2	1,5
	21-30	51	37,8
	31-40	38	28,1
	41-50	35	29,9
	50 ve üstü	9	6,7
	Toplam	135	100
Memleket*	Kent	89	65,9
	Kırsal	46	34,1
	Toplam	135	100
Eğitim	Okur-yazar değil	1	0,7
	İlk okul	84	62,2
	Orta Okul	14	10,4
	Lise	21	15,6
	Yüksek Okul	15	11,1
	Toplam	135	100
İş durumu	İşsiz	94	69,6
	Çalışıyor	31	23
	Emekli	9	6,7
	Öğrenci	1	0,7
	Toplam	135	100
Alkol kötüye kullanımı	Var	29	21,5
	Yok	106	78,5
	Toplam	135	100
Madde kötüye kullanımı	Var	0	0
	Yok	135	100
	Toplam	135	100
Çocukluk dönemi aile içi şiddet	Var	59	43,7
	Yok	36	26,7
	Bilmiyor	40	29,6
Toplam	135	100	

Tablo 3. Maruz kalınan şiddet tiplerinin oranları

Şiddet tipi	Şiddete maruz kalanlar		Şiddete maruz kalmayanlar		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Sözel	106	78,5	29	21,5	135	100
Fiziksel	104	77	31	23	135	100
Duygusal	39	28,5	96	71,1	135	100
Ekonomik	14	10,4	121	89,6	135	100

Grafik 1: Şiddet uygulayıcısının yakınlık derecesi

Kaynaklar

1. Savran B, Yarış F, Gündüz M. Kadına Yönelik Ölümle Sonuçlanan Bir Aile İçi Şiddet Olgusu. Yıllık Adli Tıp Toplantıları- 2002 Kitabı, Antalya: 390-2, 2002.
2. Polat O. Vurursan kırılır. Analiz Yayınları, İstanbul: 58-61,1997.
3. Dixon Louise, Browne K. The heterogeneity of spouse abuse: a review. Aggression And Violent Behavior. 2003;8:107-30.
4. Yemişçigil A. Cinsiyete Dayalı Şiddet Olgularına Sağlık Personelinin Yaklaşımı Eğitici El Kitabı, 2005; 16-21.
5. Rodriguez E, Lasch KE, Chandra P, Lee J. Family violence, employment status, welfare benefits, and alcohol drinking in the United States: what is the relation?. J Epidemiol Community Health 2001;55:172-8.
6. <http://www.kssgm.gov.tr/hukuk.html>
7. Mrsevic Z, Hughes DM. Violence against women in Belgrade, Serbia: SOS Hotline 1990-1993. Violence Against Women. 1997;3: 101-28.
8. http://www.siviltoplum.com.tr/8_tanitim_9htm
9. Dobash RP, Dobash RE, Daly M, Wilson M. The myth of sexual symmetry in marital violence. Social Problems. 1992; 39: 71-91.
10. Tokdemir M, Deveci SE, Açık Y. Elazığ Adli Tıp Şube Müdürlüğüne Eşi Tarafından Şiddete Maruz Kalma Nedeniyle Başvuran Kadınların Değerlendirilmesi. Fırat tıp Dergisi. 2003;8: 39-44.
11. Delsol C, Margolin G. The role of family- of- origin violence in men's marital violence perpetration. Clinical Psychology Review. 2004; 24:99-122.